

Gdańsk, 10 czerwca 2026 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgra Jakuba Hartung-Wójciak

**ZWIĄZEK OBRAZU CIAŁA I SYMPTOMÓW ZABURZEŃ ODŻYWIANIA
W GRUPIE OSÓB TRANSPŁCIOWYCH Z UWZGLĘDNIENIEM
SPOSTRZEGANEGO WSPARCIA SPOŁECZNEGO
ORAZ POCZUCIA WINY I WSTYDU**

napisanej pod kierunkiem

dr hab. Beaty Ziółkowskiej, prof. uczelni

i promotor pomocniczej dr Magdaleny Grabowskiej

na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Doktorant swoją rozprawę poświęcił zagadnieniom niezwykle ważnym w kontekście rosnącego zainteresowania zdrowiem psychicznym osób transpłciowych oraz pilnej potrzeby pogłębiania wiedzy na temat specyficznych uwarunkowań ich funkcjonowania psychospołecznego.

Podjęcie się tego zamierzenia zasługuje na szczególną uwagę ze względu na fakt coraz większej liczby osób deklarujących problemy z tożsamością płciową, jak również nadal dużej grupy osób, które otwarcie nie przyznają się do tego głównie ze względów stygmatyzacji społecznej i autostygmatyzacji,

Już w tym miejscu pragnę podkreślić duże znaczenie recenzowanej dysertacji oraz jej oryginalność.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRACY

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska ma formę klasycznej dysertacji. Składa się z 3 rozdziałów, jednego teoretycznego (TEORETYCZNE PODSTAWY BADAŃ), dwóch empirycznych (METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH, WYNIKI BADAŃ WŁASNYCH). Wszystkie rozdziały zawierają odpowiednie podrozdziały, uwzględniające wszystkie ważne dla problematyki pracy zagadnienia.

Jednakże dysertacja w części teoretycznej chwilami przesyciona jest informacjami, w mojej ocenie, zabrakło umiejętności syntezy materiału. Z drugiej strony, Badacz nie pominął chyba żadnego wątku, bezpośrednio bądź pośrednio związanego z problematyką pracy.

Całość zakończona jest *Literaturą*, *Spisem tabel*, *Spisem rycin* oraz *Aneks*em, zawierającym wzór informacji dla osób uczestniczących w badaniu, zastosowane narzędzia badawcze oraz opinię Komisji ds. Etyki Badań Naukowych.

Tytuł pracy w pełni odpowiada treściom w niej zawartym, jest stylistycznie oraz metodologicznie prawidłowy, daje potencjalnemu czytelnikowi wskazówkę, jakiego obszaru eksploracji naukowej dotyczy dysertacja.

Wstęp bardzo dobrze wprowadza w problematykę pracy.

OCENA ROZPRAWY, REALIZACJI CELU BADAŃ I ORYGINALNEGO WKŁADU AUTORA

Celem niniejszego projektu badawczego jest ustalenie zależności między obrazem ciała a symptomami zaburzeń odżywiania w grupie osób transpłciowych oraz określenie roli emocji samoświadomościowych (poczucia wstydu i poczucia winy) oraz wsparcia społecznego, a także zmiennych seksuologicznych (typu transpłciowości i etapu tranzycji) jako potencjalnych czynników powiązanych z nasileniem wspomnianych symptomów i nieuporządkowanych zachowań jedzeniowych.

W związku z tak sformułowanym celem pracy Badacz postawił jedno główne pytanie badawcze, odnoszące się do tego, czy w badanej grupie osób transpłciowych istnieje związek między zadowoleniem z obrazu ciała a symptomami zaburzeń odżywiania oraz 9 pytań szczegółowych i odpowiadające im hipotezy. Są one sformułowane poprawnie i mają dobre osadzenie w literaturze przedmiotu.

Projekt uzyskał pozytywną opinię Komisji Etyki Badań Naukowych przy Wydziale Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (nr opinii 2.14.10.2022).

Koncepcja zaplanowanych badań nie budzi zastrzeżeń formalnych, a z wielu względów jest ważna z poznawczego punktu widzenia.

Praca analizowana jako całość, pod względem metodologicznym jest dobrze dopracowana. Plany badań, zastosowane metody i narzędzia badawcze, analizy statystyczne są na bardzo dobrym poziomie i adekwatne do postawionych hipotez.

Wyniki przyniosły ważne ustalenia. Najbardziej wartościowe w mojej ocenie, jest 1) zwrócenie uwagi na to, że typ transpłciowości różnicował osoby badane w zakresie nasilenia symptomów zaburzeń odżywiania i nieuporządkowanego jedzenia wyłącznie odnośnie do ich świadomości żywieniowej oraz to, 2) iż ani typ transpłciowości ani etap tranzykcji nie moderowały związku między zadowoleniem z obrazu ciała a nasileniem symptomów zaburzeń odżywiania.

Przeprowadzona dyskusja wskazuje na dużą interdyscyplinarną wiedzę Badacza, wnikliwość psychologiczną oraz umiejętność krytycznej analizy problemu. Jednakże, o czym wspomniałam wcześniej czasem brak mi umiejętności analizy i syntezy.

Dysertacja Pana mgra Jakuba Hartung-Wójciaka wychodzi naprzeciw trudnym wyzwaniom. A ponieważ w takim ujęciu nie podejmowano dotąd takich badań na gruncie polskim, jest pracą oryginalną, podejmującą istotną i niezmiernie aktualną problematykę, także z perspektywy dużego znaczenia społecznego.

Oceniając całościowo rozprawę doktorską pragnę w tym miejscu podkreślić jej mocne strony, czyli:

1. uwzględnienie zagadnienia, jakim jest związek obrazu ciała i symptomów zaburzeń odżywiania w grupie osób transpłciowych z uwzględnieniem spostrzeganego wsparcia społecznego oraz poczucia winy i wstydu;
2. wagę, w tym społeczną, podjętych problemów;
3. brak zastrzeżeń natury metodologicznej co do przeprowadzonych badań, które zostały zaplanowane, zrealizowane i zanalizowane starannie;
4. duża liczba osób badanych;

5. oparcie się na kompleksowym modelu badawczym, integrującym zmienne psychologiczne i seksuologiczne;
6. pokazanie bardzo wartościowych rezultatów;
7. przełożenie wyników na aplikacyjność;
8. bardzo starannie przygotowana rozprawa dr, pisana z wielką erudycją, ale też z dużą wnikliwością psychologiczną.

Jednakże chciałabym zwrócić uwagę także na kilka kwestii dyskusyjnych.

1. Jedną z zasadniczych kwestii jest fakt, iż osoby transpłciowe nie mają medycznego potwierdzenia swej transpłciowości, ani etapu tranzycji, a ocena odbywała się dzięki deklaratywności;
2. Podobna uwaga odnosi się do zaburzeń odżywiania, występowanie których oparto na deklaratywności;
3. Brak jasności definicyjnej, jeśli chodzi o terminologię pojęcia *obrazu ciała* i *zadowolenia z obrazu ciała*, niekonsekwentnie posługiwanie się przez Autora rozprawy terminem *obraz ciała*, w jednym miejscu pisząc *obraz ciała*, a w innym *zadowolenie z obrazu ciała*;
4. Niejasne zróżnicowanie zaburzeń odżywiania w odniesieniu do definiowania symptomów choroby (różnych typów zaburzeń odżywiania), a co jest definiowane jako nieuporządkowane zachowania żywieniowe;
5. Wzięcie pod uwagę w projekcie badawczym jedynie takich zaburzeń odżywiania się jak anoreksja, bulimia, zaburzenie objadania się, bez odniesienia się do innych typów zaburzeń odżywiania choćby bigoreksji, związanej ze specyfiką dysfunkcji obrazu ciała (o czym w swej dysertacji pisze także Doktorant) i być może odgrywającej także rolę u osób transpłciowych;
6. Brak informacji, by badania zostały zarejestrowane w <https://clinicaltrials.gov/>, co nie tylko jest obecnie standardem przy podejmowaniu badań, ale znacznie ułatwiłoby publikację otrzymanych wyników w najlepszych światowych czasopismach,

Badacz przedstawiając do oceny swą rozprawę doktorską, o dużej wadze społecznej pokazał umiejętne podejście do samego badania, a uzyskane przez Doktoranta wyniki, poddane

badawczej analizie, wypełniają oczekiwania recenzenta odnośnie do kwalifikacji poznawczej i poziomu rozprawy naukowej, w tym wypadku doktorskiej, pozwalając na jej pozytywną ocenę.

Całość rozprawy, w tym dyskusja wyników, potwierdzają, że Doktorant posiada dużą wiedzę pozwalającą na bardzo szczegółową analizę uzyskanych wyników, dowodzi krytycznego sposobu myślenia Badacza. Pokazuje też, iż Doktorant posiada dużą świadomość ograniczeń badań własnych.

Rozprawa doktorska jest pracą oryginalną, w której Doktorant rozwiązuje postawiony problem w sposób, który potwierdza jej umiejętności do prowadzenia pracy naukowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, **stwierdzam, że przedłożona mi do recenzji dysertacja mgra Jakuba Hartung-Wóciaka spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, zgodnie z obowiązującą Ustawą o tytułach i stopniach naukowych.**

Mam więc zaszczyt przedstawić Radzie Dziedziny Nauk Społecznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy wniosek o dopuszczenie mgra Jakuba Hartung-Wóciaka do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

